

ONDERZOEK TOEGANKELIJKHEID TILBURG VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING

ONDERZOEKSPAN

2 april 2026

1. AANLEIDING ONDERZOEK

Ongeveer twee miljoen Nederlanders leven met een beperking.¹ Dit kunnen lichamelijke of mentale beperkingen zijn. Lichamelijke beperkingen zijn beperkingen in bewegen, een chronische aandoening, of zintuigelijke beperkingen (zien, horen). Mentale beperkingen zijn een verstandelijke beperking (begrijpen) of een psychische beperking (gedrag).² ‘Toegankelijkheid’ betekent dat zij – net als ieder ander – volledig en volwaardig kunnen meedoen in de samenleving.

Het is voor de gemeente Tilburg (vanaf nu: gemeente) van belang om de gemeente toegankelijk te laten zijn voor mensen met een beperking. Dit ondersteunt inwoners met een beperking in hun kwaliteit van leven; zowel in contact met de gemeente (sociale bejegening, begrijpelijke communicatie en digitale dienstverlening), als in de openbare ruimte en bij het gebruik van openbare voorzieningen. Bovendien vloeit de taak om toegankelijkheid te bevorderen ook voort uit het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: Het VN-verdrag) uit 2007. Dit verdrag, dat Nederland in 2016 ratificeerde, verplicht de ondertekenende partijen om naar een volledig toegankelijke samenleving te streven. Overheden moeten op grond van dit verdrag aan de slag om toegankelijkheid te bevorderen op praktisch alle beleidsterreinen, zoals wonen, onderwijs, werken, zorg, toegang tot informatie, mobiliteit, cultuur, recreatie, vrijetijdsbesteding, sport en publieke dienstverlening. De wetgever gaf gemeenten bovendien de verplichting om periodieke plannen te maken voor de bevordering van toegankelijkheid.

Vanwege het belang van toegankelijkheid voor inwoners met een beperking én de door de wetgever ingestelde plicht om deze ook op gemeentelijk niveau te bevorderen, heeft het Tilburgse college van B&W (vanaf nu: college) en de Tilburgse gemeenteraad (vanaf nu: raad) zich de afgelopen jaren regelmatig met het onderwerp beziggehouden. Dit gebeurde onder andere door het volgende. Via het door het college opgestelde Plan van Aanpak (PvA) Toegankelijkheid uit 2019. De te zetten stappen voor het structureel borgen van toegankelijkheid binnen de geselecteerde thema’s wonen, werk en sport/vrije tijd, zijn beschreven in dit PvA. In 2021 heeft de raad de ‘Beleidsnota Inclusie 2021-2025’ vastgesteld, waarin een van de thema’s ‘leven met een beperking’ is. In 2023 is de ‘Subsidieregeling Tilburg Toegankelijk’ als vervanger van de ‘Subsidieregeling Toegankelijkheid openbare gebouwen’ door de raad vastgesteld; deze regeling biedt subsidiemogelijkheden om gebouwen en terreinen waar de gemeente geen eigenaar van is maar waarvoor mensen met een beperking afhankelijk van zijn, toegankelijk te maken. Ook zijn in 2023 door de gemeente pilots gestart voor toegankelijke evenementen en inclusieve speelplekken. In 2024 gaf het college in de raadsbrief ‘Fysieke en digitale toegankelijkheid’ aan dat zij in lijn met het Akkoord gemeente Tilburg 2022 – 2026 ‘Meer voor elkaar’ en naar aanleiding van moties van de raad³, werkt aan verbetering van digitale toegankelijkheid van de gemeente en organisaties in Tilburg, als ook aan de fysieke toegankelijkheid van openbare gebouwen, bushaltes, openbare toiletten en inclusieve speelplekken. En met het document ‘Tussenstand Beleidsnota Inclusie – Stad van verbinding 2021 – 2025’ uit 2025 liet het college zien dat toegankelijkheid een van de thema’s is voor verdere ontwikkeling in de

¹ [Leven met een beperking | Rijksoverheid.nl](#).

² [Welke soorten beperking zijn er? - Toegankelijk Hoegaarden](#)

³ Moties die zijn aanvaard tijdens de behandeling van de programmabegroting 2024 in relatie tot toegankelijkheid zijn: [‘In actie voor het actieplan toegankelijkheid’](#) en [‘Een toegankelijk Tilburg moet een recht zijn’](#).

komende jaren. De beleidsnota is eind 2025 door de raad verlengd tot en met 2027 om de ingezette koers voort te kunnen zetten.

Het onderwerp toegankelijkheid leeft dan ook in de raad en het college en dat maakt het een geschikt thema voor rekenkameronderzoek. Toegankelijkheid is daarnaast een breed onderwerp omdat het gaat over alle aspecten van de samenleving en daardoor ook over het beleid en de uitvoering daarvan op allerlei domeinen. Ook die grote omvang maakt het een geschikt onderwerp voor rekenkameronderzoek.

2. DOEL ONDERZOEK

De Rekenkamer Tilburg (vanaf nu: RKT) wil met dit onderzoek inzicht geven in de mate waarin het gemeentelijk beleid én de uitvoering gericht zijn op het realiseren en borgen van toegankelijkheid en waar eventuele verbeterkansen liggen. Het onderzoek helpt de raad en het college om gericht te kunnen sturen op resultaten voor inwoners met een beperking.

Het onderzoek heeft drie doelen:

- Inzicht geven in de mate waarin de gemeente toegankelijkheid heeft verankerd in beleid, uitvoering en sturing.
- Beoordelen in hoeverre de uitvoering leidt tot merkbare verbeteringen voor inwoners met een beperking.
- Een concreet en uitvoerbaar verbeterperspectief binnen de invloedssfeer van de gemeente bieden.

De uitkomsten zijn bedoeld voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie, en – waar passend – voor betrokken maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor mensen met een beperking.

3. CENTRALE VRAAGSTELLING

De volgende [centrale vraagstelling](#) is geformuleerd:

In hoeverre is het gemeentelijk beleid en de uitvoering in Tilburg gericht op het realiseren en borgen van toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke en/of mentale beperking? In welke mate leidt dit tot merkbare verbeteringen voor inwoners met een lichamelijke en/of mentale beperking? En waar zijn nog verbeteringen binnen de invloedssfeer van de gemeente mogelijk?

Om deze hoofdvraag te beantwoorden, zijn de volgende [deelvragen](#) geformuleerd:

Beleed en sturing

1. In hoeverre hebben relevante Tilburgse beleidskaders aandacht voor toegankelijkheid? Welke ambities en doelen zijn daarbij geformuleerd? In hoeverre heeft het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap uit 2007 hierbij een rol gespeeld?
2. In hoeverre zijn verantwoordelijkheden, capaciteit en middelen voor toegankelijkheid belegd en structureel geborgd?
3. Hoe is de samenhang georganiseerd tussen relevante beleidsterreinen (bijv. sociaal, fysieke leefomgeving, dienstverlening en communicatie)?

Uitvoering en resultaten

4. Hoe geeft het college vorm aan toegankelijkheid in openbare gebouwen en openbare ruimtes voor mensen met een lichamelijke en/of mentale beperking?

5. Hoe geeft het college vorm aan toegankelijkheid in haar dienstverlening voor mensen met een lichamelijke en/of mentale beperking (balie/telefonie/brieven/formulieren en websites)?
6. In hoeverre zijn de doelen uit de beleidskaders in relatie tot toegankelijkheid tot nu toe gerealiseerd?

Monitoring en leren

7. Hoe monitort het college voortgang en effecten (indicatoren, klachten/meldingen, evaluaties)? Hoe wordt bijgestuurd? Hoe wordt hierover aan de raad gerapporteerd?
8. Welke verbeterkansen zijn er ten aanzien van toegankelijkheid? Ten aanzien van prioritering, verantwoordelijkheden, capaciteit, middelen, monitoring, verantwoording en randvoorwaarden? En op het vlak van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap uit 2007?

4. AFBAKENING EN DEFINITIES

4.1 Reikwijdte

Het onderzoek richt zich op toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke en/of mentale beperking binnen de invloedssfeer van de gemeente, met nadruk op:

- Fysieke toegankelijkheid: De bereikbaarheid en begaanbaarheid van openbare gebouwen en openbare ruimte (waar de gemeente eigenaar, beheerder of opdrachtgever van is).
- Schriftelijke en digitale toegankelijkheid: Begrijpelijkheid en bruikbaarheid van (digitale) informatie, brieven, formulieren, folders en websites.

Buiten scope vallen: Private gebouwen/terreinen zonder gemeentelijke rol en landelijke uitvoering waar de gemeente geen beïnvloedingsruimte heeft.

4.2 Doelgroep

Onder 'mensen met een beperking' verstaan we inwoners die vanwege een lichamelijke en/of mentale beperking belemmeringen ervaren bij het gebruik van gemeentelijke voorzieningen of dienstverlening.

5. NORMENKADER

Om beleid en uitvoering te beoordelen is een normenkader nodig. Het normenkader wordt door de RKT opgesteld en is gebaseerd op (1) wettelijke en bestuurlijke verplichtingen met (2) gangbare principes van goede sturing en (3) ervaringskwaliteit van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor inwoners met een beperking. Het normenkader wordt in de voorbereidingsfase verfijnd en vastgesteld door de RKT.

Beoordelingscriteria:

criterium	Waar kijken we naar?	Voorbeelden van indicatoren
Doelgerichtheid	Heldere doelen en prioriteiten; logisch verband tussen doelen, maatregelen en beoogde resultaten.	SMART-doelen, prioritering, expliciete doelgroepen, beleidslogica.
Borging en eigenaarschap	Duidelijke verantwoordelijkheden, capaciteit en structurele inbedding in processen.	Rollen en mandaten, budget, training, vaste overlegstructuur, procesbeschrijvingen.
Uitvoerbaarheid en samenhang	Samenhang tussen beleidsterreinen en	Uitvoeringsagenda, ketensamenwerking, knelpuntenanalyse, haalbaarheid.

	uitvoeringspraktijk; realistische planning.	
Monitoring en bijsturing	Meten van voortgang en effecten; leren en verbeteren op basis van data en feedback.	KPI's, dashboards/rapportages, klachten- en meldingenanalyse, verbeterlogs.
Participatie en ervaringsdeskundigheid	Structurele betrokkenheid van inwoners/organisaties in ontwerp en evaluatie.	Participatieplan, representativiteit, terugkoppeling, co-creatie.
Ervaringskwaliteit	Of de maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor inwoners met een beperking, daadwerkelijk verbeteringen ervaren.	Interviews met maatschappelijke organisaties.

6. ONDERZOEKSMETHODE

Het onderzoek combineert kwantitatieve en kwalitatieve methoden:

- Documentenanalyse: collegebesluiten, raadsbesluiten, raadsinformatiebrieven, relevante Tilburgse beleidskaders, uitvoeringsplannen, evaluaties, klachten- en meldingenoverzichten, managementinformatie e.d.
- Interviews: portefeuillehouder(s) uit het college, directieleden, ambtelijk betrokkenen (beleids- en uitvoeringsprofessionals vanuit dienstverlening, communicatie, ruimte, sociaal en uitvoerders van relevante moties die zijn aangenomen door de raad), maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor Tilburgers met een beperking.

De RKT werkt met triangulatie: conclusies worden waar mogelijk gebaseerd op minimaal twee typen bronnen (documenten, interviews).

7. ANALYSE EN RAPPORTAGE

De analyse volgt vier stappen:

1. Reconstructie van ambities, doelen en uitvoering (documentenanalyse)
2. Vergelijking tussen 'papier' en praktijk (documentenanalyse en interviews)
3. Toetsing aan normenkader
4. Synthese naar conclusies en verbeteraanpak

De RKT vormt het ontwerprapport (oftewel de nota van bevindingen, zonder conclusies/aanbevelingen). Het ontwerprapport wordt voor ambtelijk hoor en wederhoor (feitencontrole) voorgelegd aan de gemeentelijke organisatie. Hiervoor staat in principe twee weken. De aangebrachte wijzigingen worden verwerkt door de onderzoekers (overgenomen indien het feitelijke onjuistheden of onvolledigheden betreffen, dit naar het oordeel van de onderzoekers). De onderzoekers maken een overzicht op welke wijze e.e.a. is verwerkt. Tijdens en na de fase van ambtelijk hoor en wederhoor werkt de RKT aan de bestuurlijke nota (met concept conclusies en aanbevelingen) en de nota van bevindingen waarin de feitencontrole is verwerkt. Met het op feiten aangepaste rapport van bevindingen en de bestuurlijke nota is het eindrapport gereed. In deze fase is het rapport nog niet openbaar. De RKT stuurt het eindrapport met een begeleidende brief naar het college van B&W voor bestuurlijk hoor en wederhoor. Na ontvangst van de bestuurlijke reactie van het college maakt de RKT het eindrapport openbaar (incl. bestuurlijke reactie en evt. nawoord vanuit de RKT) en organiseren het moment van presentatie aan de gemeenteraad.

8. PLANNING EN PUBLICATIE

Naar verwachting is de planning als volgt:

- Voorbereidingsfase: februari 2026
- Dataverzameling: maart/april/mei 2026
- Analyse en rapportage: juni/juli 2026
- Hoor & Wederhoor: augustus/september 2026
- Publicatie en presentatie bevindingen: oktober/november 2026